

Nr 588

Av herr **Ringaby**, *angående skatteutjämningsbidraget till kommunerna.*

(Lika lydande med motion nr 468 i Första kammaren)

För att ge större möjlighet för även ekonomiskt svaga kommunala enheter att hålla en hygglig standard till ett rimligt skattetryck infördes fr. o. m. den 1 januari 1966 ett allmänt skatteutjämnande statligt bidragssystem. Detta är utformat efter två huvudprinciper. Dels erhåller landskommuner, köpingar, städer, landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter ett tillskott av skatteunderlaget när skattekraften, dvs. antalet skattekröner per invånare, understiger en viss nivå, dels erhåller landskommuner, köpingar och städer ett bidrag grundat på den sammanlagda utdebiteringen till kommunalskatt, nämligen när detta överstiger medelutdebiteringen i riket. Utöver dessa bidrag kan ett extra bidrag utgå om synnerliga skäl föreligger. Detta prövas i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t.

Tillskottet av skatteunderlag varierar med hänsyn till kommunens belägenhet. Därför indelas riket i tre skattekraftsområden med olika beräkningsgrunder för tillskottet. Område 1 omfattar hela riket utom de fyra nordligaste länen. Område 2 omfattar Västernorrlands och Jämtlands län samt Västerbottens läns kustland, och område 3 omfattar lapplandsdelen av Västerbottens län samt Norrbottens län. Medelskattekraften i riket är normgivande för bidraget, och sålunda garanteras samtliga kommunala enheter i område 1 utan landstingen en skattekraft motsvarande 90 % av rikets medeltal. Landstingen i område 1 garanteras 95 % av detta medeltal. I område 2 garanteras samtliga kommunala enheter 110 % och i område 3 125 % av medelskattekraften i riket.

Den del av det statliga skatteutjämningsbidraget till kommunerna, som anknyter till rikets kommunala medelutdebitering, väckte en mycket livlig debatt när förslaget framlades av 1958 års skatteutjämningskommitté. Inte mindre än sex av kommitténs ledamöter reserverade sig mot beslutet och fick stöd av alla tre kommunförbunden, överståthållarämbetet, RLF, 5 länsstyrelser och 5 landsting vid remissbehandlingen, vilket var en stor majoritet. Reservanterna ville visserligen även de ha en anknytning av bidraget till utdebiteringen, men inte på det sättet att det verkade uppåtpressande på den kommunala utdebiteringen. Utöver dessa remissinstanser anmälde länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län, Stockholms län, Gävleborgs län

och Älvsborgs län stor tveksamhet mot skatteutjämningsbidragets bindning vid utdebiteringen.

Även departementschefen visar tveksamhet mot förslaget, men godtog det då han ansåg att det »... dock inte var fråga om en allvarlig svaghet hos bidragssystemet».

Jag anser att ett statligt bidrag i skatteutjämnande syfte måste vara så neutralt som möjligt. Bidraget bör endast skapa de ekonomiska möjligheterna för kommuner med svagt skatteunderlag att hålla en utdebitering i någorlunda nivå med bättre lottade kommuner. Erfarenheten visar att ett högt skattetryck ingalunda alltid är ett bevis på ett dåligt skatteunderlag. Kriteriet på en kommuns ekonomiska status måste enligt min uppfattning vara skatteunderlaget och inte utdebiteringens höjd.

I bidragssystemet finns även inbyggd en reduceringsregel, som automatiskt minskar skatteersättningen vid låg utdebitering. Även om kommunala myndigheter alltid känner sig manade till försiktighet i skattekraven gentemot invånarna får bidragets konstruktion en olycklig dubbel effekt i skattehöjande riktning. Om ett antal kommuner måste höja skatten ett år, stiger medelutdebiteringen i riket, vilket får till följd att de kommuner som »ligger still» på en ganska hög skattenivå får minskade bidrag från staten, men även de kommuner som har låg skatt får reducerade bidrag. Att frestelsen till en skattehöjning för att inte mista en del av bidraget då blir stor, är inte förvånansvärt. Det är också självfallet klart otillfredsställande att en kommun som avstår från skattehöjning skall få försämrad ekonomi genom reducerade bidrag på grund av andra kommuners handlande.

Av bil. 9 till årets statsverksproposition framgår även att statens kostnad för 1968 års skatteutjämningsbidrag beräknas till omkring 1 307 milj. kr. Bidragets konstruktion har också visat att det ligger mycken automatik i kostnadsökningen för staten utan egentligt samband med det ekonomiska behovet av stöd hos våra kommuner. Detta förhållande observerade också finansministern redan i proposition nr 43 år 1965, där han konstaterar att bidragsgivningens anknytning till medelskattekraften och medelutdebiteringen innebär ett på sikt kostsamt ekonomiskt engagemang för staten. Finansministern uttalar bl. a.: »En liknande automatik har förut inte varit knuten till något allmänt statsbidrag. Jag har emellertid ansett mig böra acceptera denna automatiska stegring av bidragsgivningen trots att den från statsfinansiell aspekt kan inge vissa farhågor.»

Det framgår också av årets statsverksproposition att det på medelutdebiteringen grundade bidraget endast utgör en mindre del av totalbeloppet för 1968, nämligen 115 milj. kr. eller omkring 9 %. På goda grunder kan man också antaga att inte alla dessa miljoner kommer de ekonomiskt svagaste kommunerna till godo, vilket de skulle göra med skatteunderlaget som bidragsgrund. De 23,5 milj. kr., som Stockholms län beräknas få 1968 t. ex.,

kan ju inte i sin helhet utbetalas på grund av dåligt skatteunderlag, såvitt jag kan förstå.

Med hänsyn till att en mycket stor majoritet av remissinstanserna ställt sig ytterst tveksamma till den del av skatteutjämningsbidraget, som grundas på en ständigt ökande kommunal utdebitering, finner jag det vara naturligt att slopa denna bidragsgrund och lägga hela beloppet på det kommunala skatteunderlagets beräkningsprincip. Detta skulle alltså betyda att bidragsprocenten i de tre skattekraftsområdena finge uppräknas med det procenttal som motsvarar 115 milj. kr. Då landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter inte heller nu erhåller skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering, bör naturligtvis inte uppräkningsprocenten av bidragsprocenten gälla dessa kommunenheter.

Med stöd av det anförda hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till ändring av bestämmelserna om statligt skatteutjämningsbidrag till kommunerna i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1968

Per-Eric Ringaby (h)